

Zpráva ECDC o významných přenosných infekčních nemocech za 49. kalendářní týden, 3. – 9. 12. 2023 / ECDC Communicable Disease Threats Report, Week 49, 3 December – 9 December 2023

Zdroj: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/communicable-disease-threats-report-3-9-december-2023-week-49>

Podle materiálu ECDC volně zpracovalo Oddělení epidemiologie infekčních nemocí, CEM, SZÚ

1. **Přehled epidemiologie respiračních virů v EU/EHP**
2. **Klasifikace variant SARS-CoV-2**
3. **Epidemie spalniček – Rumunsko, 2023**
4. **Zjištění případu mpox na speciální výletní plavbě v jihovýchodní Asii určené pro muže, kteří mají pohlavní styk s muži (MSM)**
5. **Nárůst respiračních infekcí způsobených *Mycoplasma pneumoniae* v EU/EHP v průběhu sezóny 2023/2024**
6. **Sezónní surveillance viru zapadonilské horečky, One Health, 2023**
7. **MERS-CoV – celosvětově**

1. Přehled epidemiologie respiračních virů v EU/EHP

Do konce 48. týdne (končícího 3. prosince 2023) se zvýšil výskyt respiračních onemocnění v populaci mnoha zemí EU/EHP - chřipce podobných onemocnění (ILI) a akutních respiračních infekcí (ARI). Podíl závažných akutních respiračních infekcí (SARI) v sekundární péči byl srovnatelný se stejným obdobím loňského roku.

SARS-CoV-2 nadále cirkuloval ve vyšší míře než sezónní chřipka a respirační syncytiální virus (RSV). Země hlásily kombinaci rostoucích a klesajících trendů aktivity SARS-CoV-2, covid-19, hospitalizací, hospitalizací na jednotkách intenzivní péče a úmrtí, přičemž převažovaly osoby ve věku 65 let a starší, u kterých dominovaly závažnější příznaky. Aktivita RSV se nadále zvyšovala, s největším dopadem u dětí ve věku 0-4 roky a to jak v sentinelové pozitivitě SARI, tak v rámci nesentinelových hospitalizací. Aktivita sezónní chřipky zůstala na nízké úrovni a ve třech zemích došlo k překročení míry pozitivivity o 10%.

2. Klasifikace variant SARS-CoV-2

Od poslední aktualizace ze dne 24. listopadu 2023 byla k 1. prosinci 2023 ECDC překlasifikována linie XBB.1.16 ze sledované varianty (VUM) na deescalovanou variantu. K tomuto rozhodnutí vedly klesající trendy v detekci linií XBB.1.16 pozorované jak na úrovni EU/EHP, tak celosvětově, a také skutečnost, že hlavní cirkulující linie XBB.1.16 (např. XBB.1.16.6) jsou již sledovány v rámci jiných programů (XBB.1.5-like + F456L). Varianta BA.2.86, která byla 24. listopadu 2023 překlasifikována na zájmovou variantu (VOI), se nadále rychle zvyšuje v EU/EHP, podíl za 46. týden (od 13. listopadu 2023 do 19. listopadu 2023) byl 21,2 % (rozmezí : 2.2-52.3%). V současné době dominují celosvětově i v rámci EU/EHP mezi variantami SARS-CoV-2 varianty podobné XBB.1.5+F456L. Od 4. prosince 2023, pro 46. týden cirkulují linie XBB.1.5-like + F456L s mediánem podílu 56 % v zemích EU/EHP (rozmezí: 38,4-75,5 %). Celkový podíl variant XBB.1.5-like + F456L se zdá být v EU/EHP stabilní nebo mírně klesající. Varianty podobné XBB.1.5+L455F+F456L přibývají,

ale nyní vykazují v EU/EHP nejasný trend, s mediánem podílu 24,6 % (rozmezí: 6,8–42 %). V této skupině se vyskytují především linie HK.3, JD.1.1 a JG.3.

3. Epidemie spalniček – Rumunsko, 2023

Rumunské ministerstvo zdravotnictví vyhlásilo 5. prosince 2023 národní epidemii spalniček vzhledem k pokračující epidemii spalniček v zemi a s tím souvisejícím zvýšeným počtem hospitalizací na dětských a infekčních odděleních nemocnic.

Vyhlášení epidemie umožňuje očkování dětí ve věku od devíti do 11 měsíců a aktivní doočkování osob s neúplným očkováním. Ministerstvo zdravotnictví ve spolupráci s lékaři zahájilo informační kampaň pro rodiče, aby bylo lépe dodržováno očkovací schéma. V období od 1. ledna do 1. prosince 2023 bylo ve 29 okresech (včetně Bukurešti) hlášeno 1 855 potvrzených případů spalniček, žádné úmrtí. Nejvíce případů bylo hlášeno v okrese Mureș (n=628), Brașov (n=339) a Bukurešť (n=213). Naprostá většina případů se vyskytla u neočkovaných dětí ve věku 0 až 9 let (69,7 %, n=1293), z toho 224 dětí bylo mladších jednoho roku (12 %). Celkem 102 případů bylo očkováno jednou dávkou a 51 případů onemocnění dvěma dávkami. U 41 případů nebyl očkovací status znám. Nejvíce případů v rámci epidemie, cca 170 případů, bylo hlášeno ve 44. kalendářním týdnu, nelze však vyloučit zpoždění v hlášení.

V předpandemickém období, od roku 2016 do poloviny roku 2020, proběhla v Rumunsku rozsáhlá epidemie spalniček, která postihla více než 20 000 osob, včetně 64 úmrtí (CDTR, 14. – 20. června 2020, 25. KT)).

ECDC již dříve publikovalo rychlé posouzení rizik epidemie v Rumunsku. Počet hlášených případů spalniček během pandemie výrazně poklesl, ale zdá se, že situace se vrací na úroveň před pandemií, pravděpodobně v důsledku postupného snižování proočkovanosti MMR a kumulaci vnímavých jedinců. Proočkovanost spalničkovými vakcínami (MCV) pro rok 2022 je u MCV1 je 83 % a u MCV2 71 % (zdroj WHO), což je výrazně méně než v roce 2019 (MCV1 90 % a MCV2 76 %). Podle rumunského ministerstva zdravotnictví je proočkovanost v roce 2023 ještě nižší, proočkovanost první dávkou MCV je na celostátní úrovni 78 % a druhou dávkou 62 %. Proočkovanost v Rumunsku v posledních deseti letech klesá.

Hodnocení ECDC: Vzhledem k rozsahu současné epidemie v Rumunsku, historickým trendům a proočkovanosti první a druhou dávkou MCV nižší než 95 %, existuje v Rumunsku vysoké riziko dalšího přenosu spalniček. Kromě přímého dopadu na nemocnost, úmrtnost a dlouhodobé následky v rumunské populaci bude možný také import do dalších zemí EU/EHP, což povede ke zvýšenému riziku zejména v zemích, kde není dostatečná proočkovanost.

V Rumunsku se snaží očkovat vnímavé osoby. S ohledem na vyhlášení epidemie rumunskými úřady, je možné očkovat proti spalničkám děti od devíti měsíců věku. Jedná se o důležité opatření v reakci na epidemii, které chrání velmi malé děti, které jsou nejvíce ohroženy závažnými komplikacemi.

Akce: Pracovní skupina ECDC bude kontaktovat rumunské orgány ochrany veřejného zdraví s nabídkou pomoci při probíhajícím šetření.

4. Zjištění případu mpox na výletní plavbě určené pro muže majících sex s muži (MSM) v jihovýchodní Asii

Dne 1. prosince 2023 oznámilo Německo prostřednictvím systému EpiPulse ECDC případ mpox v Německu. Případ souvisí s účastí na speciální výletní plavbě v jihovýchodní Asii určené pro muže mající sex s muži (MSM). Plavba se uskutečnila mezi 11. a 21. listopadem 2023 a zúčastnilo se jí přibližně 2 300 cestujících z celého světa. U nemocného se během prvních dnů cestování rozvinuly mírné příznaky a zotavil se bez komplikací. Na základě neoficiální důkazů a vlastního dojmu uvedl, že mpox příznaky během plavby mělo dalších asi 30–40 osob. Onemocnění bylo potvrzeno na základě pozitivního PCR vyšetření dne 23. listopadu 2023. Čeká se na výsledky sekvenace a informace o mpox clade. Případ byl očkovan jednou dávkou vakcíny Jynneos v srpnu 2023. Partner nemocného očkovan nebyl a během plavby lodí se u něj žádné příznaky související s mpox neprojeví. Měl protilátky po prodělané infekci virem mpox v roce 2022. Agentura, která plavbu organizovala, sídlí ve Spojených státech.

Celkově bylo od roku 2022 do 31. října 2023 celosvětově hlášeno 91 788 případů mpox.

Nejvyšší počet případů bylo hlášeno v Evropě a Americe. Přestože počet případů mpox celosvětově od září 2022 klesá a nejnižší úroveň dosáhly v dubnu 2023, případy jsou hlášeny i v roce 2023. Nejvyšší počet případů během posledních šesti měsíců (květen až říjen 2023) byl hlášen ze západní části Tichomoří.

V EU/EHP bylo k 28. listopadu od roku 2022 hlášeno prostřednictvím TESSY z 29 zemí celkem 21 586 případů mpox, včetně sedmi úmrtí. V roce 2023 bylo hlášeno 472 případů mpox z 21 zemí EU/EHP; z Portugalska (163) a Španělska (132) bylo v průběhu roku 2023 hlášeno 64 % všech případů.

Hodnocení ECDC: Hlášený případ byl během plavby symptomatický a je si vědom dalších možných potencionálních případů. Účastníci těchto výletních plaveb určených pro MSM, mají pravděpodobně sex s více partnery. Navíc k expozici může dojít i během tance a dalších aktivit, při kterých je minimum oblečení. V současnosti nejsou k dispozici žádné informace o stavu očkování účastníků plavby. S ohledem na přítomnost nejméně jedné osoby s klinickými projevy mpox, hlášení o vícenásobných sexuálních kontaktech mezi cestujícími během plavby, velkém počtu cestujících a dlouhému pobytu na palubě lodi je pravděpodobnost nákazy mpox u cestujících vysoká.

Počet cestujících ze zemí EU/EHP na výletní plavbě není v současné době znám. Na základě dostupných informací tato událost v současné době nemění celkové riziko nákazy virem mpox u MSM v EU/EHP (nízké riziko) ani u širší populace v EU/EHP (velmi nízké riziko).

Mezi možnosti reakce pro země EU/EHP patří informování cestujících na výletních lodích o riziku a požádat je, aby se v případě výskytu příznaků mpox zdrželi sexuální aktivity a okamžitě vyhledali lékařskou péči.

ECDC kontaktovalo americké CDC, aby získalo další informace o cestujících z EU/EHP a usnadnilo tak sdílení a předávání informací členskými státy EU/EHP.

Dále je důležité zvýšit informovanost zdravotníků a podpořit aktivity s ohledem na sexuální zdraví, s cílem včasného zjištění případů onemocnění, vyhledávání kontaktů a dalšího šetření;

je potřeba pokračovat v testování, podporovat očkování a pokračovat v komunikaci rizik se zapojením komunity, navzdory klesajícímu počtu případů.

Vzhledem k omezeným zásobám vakcín lze strategii primární preventivní vakcinace (PPV) a preventivní vakcinace po expozici (PEPV) kombinovat tak, aby se zaměřila na jedince s podstatně vyšším rizikem expozice a úzké kontakty s případy. Strategie PPV by měly upřednostňovat homosexuály, bisexuály, transsexuály a MSM, kteří jsou vystaveni vyššímu riziku expozice, a také osoby ohrožené expozicí v zaměstnání, a to na základě epidemiologických nebo behaviorálních kritérií. Zásadní význam mají také intervence v rámci podpory zdraví a zapojení komunity k zajištění účinného dosahu, vysoké akceptace vakcíny a očkování mezi osobami, které jsou expozicí nejvíce ohroženy.

Akce: ECDC je v kontaktu s WHO/EURO, americkým CDC a dalšími relevantními partnery EU, aby získalo více informací. ECDC vyzývá země, aby sdílely informace týkající se této události v rámci EpiPulse. ECDC kontaktovalo americké CDC, aby získalo více informací o cestujících z EU/EHP a mohly se poskytnout informace příslušnému orgánu v členských státech EU/EHP.

5. Nárůst respiračních infekcí způsobených *Mycoplasma pneumoniae* v EU/EHP v průběhu sezóny 2023/2024

Dne 4. prosince ohlásilo Nizozemsko v rámci EpiPulse trvale rostoucí trend v detekci *M. pneumoniae* v laboratořích zapojených do nesentinelové sítě týdenní virologické surveillance. Od 48. týdne 2023 byl nadále zvýšený výskyt *M. pneumoniae* ve srovnání s posledními čtyřmi lety. Kromě toho byl pozorován rostoucí trend u pacientů s pneumonií a osob ve věku 5-14 let z primární péče.

Šest zemí EU/EHP hlásilo v poslední době nárůst infekcí vyvolaných *M. pneumoniae* (Dánsko, Francie, Irsko, Nizozemsko, Norsko, Švédsko) nebo v rámci nemocnic. Nárůst byl hlášen ve všech věkových skupinách, ale převážně u dětí a dospívajících. V jedné zemi byl navíc pozorován nárůst závažných případů přijatých na jednotku intenzivní péče. V současné době nejsou k dispozici žádné zprávy o atypických kmenech nebo důkazy o rezistenci k makrolidovým antibiotikům první linie.

Epidemie *M. pneumoniae* se objevují pravidelně, obvykle jednou za jeden až tři roky. Přenos vyžaduje úzký kontakt s infikovaným jedincem, po nákaze dochází k pomalému nástupu často atypických respiračních příznaků. Infekce se obvykle projevuje mírnými, samovolně ustupujícími příznaky postižení horních cest dýchacích, ale pacienti s dlouhotrvajícími nebo atypickými, závažnými příznaky postižení dolních cest dýchacích vyžadují antibiotickou léčbu.

M. pneumoniae nepodléhá ve většině zemí EU/EHP ohlašovací povinnosti, což vede k omezenému množství dostupných informací týkajících se diagnostikovaných případů, podílu detekcí u laboratorních vzorků z laboratoří nebo historických údajů o detekci. Porovnání na úrovni jednotlivých zemí je třeba provádět s opatrností.

Epidemie *M. pneumoniae* se v Evropě vyskytují cyklicky jednou za jeden až tři roky. Přispívají k tomu různé faktory, jako je pokles imunity populace v průběhu času nebo zavlečení nových kmenů do Evropy. Zaznamenaný nárůst je pozorován po tříletém období

velmi omezeného přenosu *M. pneumoniae* v EU/EHP, po rozsáhlém zavádění nefarmakologických léčebných postupů během pandemie covid-19, což mělo za následek sníženou imunitu populace, zejména u osob s malou nebo žádnou předchozí expozicí *M. pneumoniae*.

V současné době nejsou hlášeny žádné atypické kmeny *M. pneumoniae* ani rezistence na makrolidová antibiotika první linie. Je důležité i nadále monitorovat a hlásit výskyt atypických nebo závažných forem onemocnění, rezistenci vůči antibiotikům a případnou zátěž na zdravotní péči v souvislosti s případy *M. pneumoniae*, i vzhledem ke kombinované zátěži i jinými respiračními patogeny.

Akce: ECDC situaci nadále sleduje. Země jsou vyzývány, aby i nadále podávaly zprávy do systému EpiPulse s dodatečnou informací: 2023-IRV-00008. Zejména země s laboratorními systémy, které rutinně provádějí screening na přítomnost *M. pneumoniae*, se vyzývají, aby hlásily aktuální údaje a údaje o historickém trendu detekcí, včetně charakterizace kmene a citlivosti na antibiotika, pokud jsou k dispozici.

6. Sezónní surveillance viru západonilské horečky, One Health, 2023

Od poslední aktualizace nebyl k 6. prosinci 2023 v zemích EU/EHP zaznamenán žádný nový případ infekce virem západonilské horečky (WNV) u člověka a žádný případ nebyl hlášen ze sousedící s EU.

Od začátku sezóny přenosu v roce 2023 bylo hlášeno 707 případů infekce virem WNV u lidí v zemích EU/EHP a 93 ze zemí sousedících s EU. U zvířat bylo za rok 2023 hlášeno 152 ohnisek mezi koňovitými a 247 ohnisek mezi ptáky.

7. MERS-CoV - celosvětově

Od předchozí aktualizace z 10. listopadu 2023 WHO ani žádné další národní zdravotní orgány nehlásily nové případy MERS-CoV.

Od začátku roku 2023 byly hlášeny k 5. prosinci 2023 dva případy MERS-CoV s datem prvních příznaků v roce 2023 ze Spojených arabských emirátů (1) a Saúdské Arábie (1).